

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вилюнас В.К. Психологические механизмы мотивации человека. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 288 с.
2. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций. – М.: Изд-во Моск.ун-та, 1988. – 320 с.
3. Занюк С.С. Мотивація діяльності: спонукання, активність, успіх. – Луцьк: Ред.-вид. відд. Волин.держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1998. – 124с.
4. Кириленко Т.С. Психологія: емоційна сфера особистості. Навч. посібник. – К.: Либідь, 2007. – 256 с.
5. Котова Л. Проблема розвитку емоційної стійкості майбутніх учителів музики // Рідна школа. – К., 2000. – № 11. – С.39-41.
6. Орлов Ю.М. Восхождение к индивидуальности: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 286 с.
7. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2006. – 713с.
8. Страхов В.И. Вопросы психологии внимания: самонаправленность, динамика и регуляция. – Вып. IV. – Саратов, 1992. – 128 с.

УДК 37.036:793.33

Н.В.Терешенко

ТВОРЧИСТЬ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ БАЛЬНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті висвітлено значення творчості для процесу формування індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії. Розкрито сутність поетапного становлення творчої індивідуальності в процесі професійної підготовки.

In the article the value of creation is reflected for the process of forming of individual style of activity of teacher of ball choreography. Essence of the stage-by-stage becoming of creative individuality is exposed in the process of professional preparation.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку хореографічної освіти в Україні характеризується зміною її концептуальних засад та утвердженням замість застарілого «знанневого» підходу нового, особистісно орієнтованого, за якого у центр хореографічної освітньої системи ставиться не накопичення учнем якомога більшого обсягу різноманітних хореографічних знань, а забезпечення гармонійного співвідношення його особистісних, професійних і творчих якостей, розвиток його неповторної індивідуальності та самостійності у розв'язанні хореографічних проблем. Тому сучасній школі потрібні педагоги-хореографи, які уособлюють яскраву творчу індивідуальність. Процес творчості присутній у всіх сферах людської діяльності. Та найширше творчо виразити свою індивідуальність людина здатна лише у мистецтві. В. Сухомлинський вважав, що мистецтво – це час і простір, в якому живе краса людського духу. На думку великого педагога, воно випрямляє душу так, як гімнастика випрямляє тіло. Саме через пізнання цінностей мистецтва людина пізнає людське в людині та підносить себе до прекрасного [11: 544].

Аналіз літературних джерел. Сучасне хореографічне мистецтво має ряд досліджень у руслі мистецтвознавства, присвячених вивченню аспектів становлення хореографічної культури (С. Легка, А. Підлипська, О. Семак, В. Шкоріненко, Д. Шариков та ін.), психолого-педагогічних проблем розвитку особистості дитини засобами хореографічного мистецтва (П. Коваль, П. Фриз, Т. Чурпіта та ін.), підготовки вчителів хореографії й керівників дитячих хореографічних об'єднань (О. Бурля, С. Забрєдовський, О. Таранцева та ін.) та проблем виховання та розвитку особистості засобами бальної хореографії (А.Тараканова, А.Белікова, Л.Степанова, В.Кудряков, Л.Школьніков, Гі Дені, Люк Дассвіль).

Творчість як наукову проблему педагогіки розглядали С. Величко, В. Загвязинський, В. Кан-Калик, Я. Коменський, Л. Манчуленко, О. Олексюк, Н. Осухова, О. Рудницька, С. Сисоєва, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.

Викладач хореографії, а особливо викладач бальної хореографії протягом усієї професійної діяльності продовжує процес навчання та вдосконалення своїх професійних знань та вмінь. Проте педагогічний аспект творчості викладача бальної хореографії у дослідженнях недостатньо висвітлений.

Метою пропонованої статті є розглянути творчість у контексті формування індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії.

Виклад основного матеріалу. На думку науковців, творчість – це не створення культурних продуктів, а потрясіння і підйом усієї людської істоти, спрямованої до іншого, високого життя [1: 307]. Деякі дослідники пов'язують процес творчості з уявою і стверджують, що весь світ культури, на відміну від світу природи, є продуктом людської уяви і творчості, яка базується на цій уяві [4: 5]. В. Сухомлинський зазначав, що творчість є діяльністю, в яку людина вкладає ніби частинку своєї душі, і чим більше вона вкладає, тим багатшою стає її душа [11: 507]. У його світосприйнятті творчість починається там, де інтелектуальні й естетичні багатства, засвоєні та здобуті раніше, стають засобом пізнання та перетворення світу. В процесі творчості людська особистість ніби зливається зі своїм духовним надбанням [11: 566].

І. Бех наголошує на тому, що творчість передбачає нове бачення, нове рішення, новий підхід, тобто готовність до відмови від звичних схем і стереотипів, поведінки, сприйняття і мислення, готовність до самозміни [2: 250].

О. Рудницька розділяє погляди А. Маслоу, який найвагомішою силою впливу на людину називав творчість, адже вона допомагає особистості якомога повніше розкрити свій потенціал, таланти, здібності [10: 35]. Великий балетмейстер М. Фокін наголошував, що без творчості немає мистецтва [12: 334]. Творчо ми повинні підходити до викладання бальної хореографії, до процесу постановки та виконання танцю.

Великою мірою творчість виражається в імпровізаційних танцях. Основоположниця танцю модерн А. Дункан була переконана, що істинний танець повинен бути природним тяжінням волі індивідуума, яка сама по собі не більше і не менше як тяжіння Всесвіту, перенесене на особистість людини [5: 19]. Про можливість відступу від шаблонів у викладанні хореографії писав у своїй книзі “Листи про танець” [9] відомий балетмейстер-реформатор кінця XVIII – початку XIX століття Ж. Новер. Крім того, він розглядав проблему дефіциту хороших учителів, неухважності педагогів до учнів та шаблонності викладання. Ж. Новер був прихильником творчого підходу до педагогічної діяльності, рекомендував учителям не нав'язувати учням власну манеру виконання, а учням – не копіювати інших, творчо самовиражатись, наслідуючи природу.

Процес творчості неможливий без суб'єкта творчості – творця, тобто творчої особистості. Основою формування творчої особистості є феномен індивідуальності. Щоб ефективно виховувати індивідуальність, треба зберегти її своєрідність і підняти особистість до рівня творчості.

Творчу індивідуальність насамперед характеризують: 1) сформованість у неї творчих здібностей, наявність творчого потенціалу, потреби у творчій праці на користь суспільства з метою самореалізації, самоствердження; 2) можлива диференція творчої діяльності, її визначеність у чомусь конкретному (мистецтво, професійна праця); 3) певний рівень творчих досягнень людини; 4) особистий стиль творчості; 5) наявність ієрархії мотивів, серед яких мотив творчого самоствердження займає місце смислотворчого [8: 70].

Дослідники вказують на антиконформізм, який виявляється у певних особливостях творчої особистості: відсутність рутинності в інтелектуальному і соціальному плані, ініціативність, висока самоорганізація, непристосованість до консервативного середовища, нестандартна поведінка [3: 230].

Творча самореалізація індивідуальності можлива за умови наявності у особистості творчої активності. При цьому виявлення творчої активності можна прослідкувати в таких реалізаціях творчого потенціалу особистості: у рівні інтелекту і його динаміці розвитку; різносторонності інтересів; свободі від внутрішніх самообмежень; особливій сукупності мотивів, спрямованості на створюючу діяльність (мотиви до творчості і їх динаміка); психічному розвитку; генетичних задатках; вікових особливостях творчості; світогляді та еволюції інтересів; творчому довголітті [3: 228].

У свою чергу, творчу індивідуальність особистості характеризує її неповторний стиль діяльності. На нашу думку, творчість є основою для формування творчої індивідуальності, для якої характерний неповторний індивідуальний стиль діяльності. Видатний балетмейстер-педагог А. Мессерер вважав, що різноманітність творчих індивідуальностей породжує різноманітність методів викладання [7: 27].

Процес формування індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії складний і багатогранний. Використання творчості на всіх етапах формування індивідуального стилю діяльності вчителя хореографії дозволяє максимально розкрити творчу індивідуальність особистості, що є умовою успішного пошуку власного стилю. До основних етапів формування індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії належать:

1. Підготовчий етап – оцінювально-стратегічний. Створення педагогічної моделі формування індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії. Передбачає критичну самооцінку та мотивацію професійної діяльності, розробку стратегії поведінки у процесі формування індивідуального стилю, навчання, спілкування, взаємодії та вибору провідного хореографічного стилю. Цей етап включає: самооцінку; створення моделі-ідеалу; розробку плану професійного становлення; пошук шляхів самоактуалізації; підготовку до індивідуальної творчої діяльності.
2. Основний етап – діяльнісний. Втілення педагогічної моделі формування індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії. Передбачає професійне зростання на основі теоретично розробленої моделі формування індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії. Цей етап включає: накопичення знань; формування умінь та навичок; самопізнання; активізацію процесу самоактуалізації; активну творчу самореалізацію в процесі навчальної діяльності; вибір провідного хореографічного стилю.
3. Заклучний етап – діяльнісно-результативний. Передбачає сформованість індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії на основі ідеалу професіонала та педагогічної моделі формування індивідуального стилю діяльності. Цей етап включає: вдосконалення сформованого стилю спілкування з учнями; вдосконалення творчого хореографічного стилю; вдосконалення сформованого стилю викладання бальної хореографії; самоактуалізацію; творчу самореалізацію індивідуальності; гармонізацію власної індивідуальності з “Я”, із професією, зі світом; максимальне наближення індивідуального стилю діяльності до моделі-ідеалу професіонала.

Висновки. Отже, творчість є основою і невід’ємним компонентом усіх етапів формування індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії.

Залучення процесу творчості до поетапного формування індивідуального стилю діяльності майбутнього педагога забезпечує розробку плану-стратегії творчої індивідуальної зростання викладача-початківця і запуск механізму самоактуалізації особистості.

Результатом формування індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії у творчості є яскрава індивідуальність з неповторним професійним “почерком”, здатна ефективно формувати творчі особистості своїх учнів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бердяев Н.А. Самосознание / Бердяев Н.А. – Л.: Лениздат, 1992. – 398 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: у 2 кн. / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2003 – Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – 2003. – 344 с.
3. Бирюкова Т.А. Творческая активность в деятельности человека / Бирюкова Т.А. // Философия образования. – 2004. – № 3 (11). – С. 226-233.
4. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: психолог. очерк: [кн. для учителя] / Выготский Л.С. – [3-е изд.]. – М.: Просвещение, 1991. – 93 с.
5. Дункан А. Танец будущего. Моя жизнь; Шнейдер И. Встречи с Есениным: Воспоминания / А. Дункан, И. Шнейдер. – К.: Мистецтво, 1989. – 349 с.: ил.
6. Маслоу А. Самоактуализация личности и образование / Абрахам Маслоу, [пер. с англ. Г. Балл; Ин-т психологии АПН Украины и др.]. – К.; Донецк, 1994. – 52 с.
7. Мессерер А. Уроки классического танца / Асаф Мессерер. – СПб.: Лань, 2004. – 400 с.
8. Муртазаева Е.М. Индивидуально-творчий розвиток майбутніх педагогів / Е.М. Муртазаева // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 3 (44). – С. 69-76.
9. Новерр Ж.Ж. Письма о танце и балетах / Новерр Ж.Ж. – Л.-М.: Искусство, 1965. – 376 с.
10. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: [навч. посібник] / Рудницька О.П. – К.: 2002. – 270 с.
11. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: [в 5-ти т.] / В.О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1976 – Т. 1. – 1976. – 654 с., Т. 3. – 1977. – 670 с., Т. 4. – 1976. – 640 с.
12. Фокин М.М. Против течения / Фокин М.М. – М.–Л.: Искусство, 1962. – 638 с.

УДК 371.134:78:37.035.6

О.В. Хоружа

ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ ЕТНОПЕДАГОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розглядається методика діагностування стану сформованості етнопедагогічного мислення майбутніх учителів музики. Особлива увага приділяється даним, отриманим під час проведення констатувального експерименту.

In article is reviewed the method of diagnostics of the state of future music teacher's ethnopedagogical thought. Special attention is devoted to the information, received during the establishment experiment.

У сучасних умовах реформування системи освіти всіх рівнів спостерігається нагальна потреба переведення навчально-виховного процесу на національний ґрунт. Конституція України, Закон України “Про освіту”, Державна національна програма “Україна ХХІ століття” вимагають як відродження, так і розбудови національної системи освіти, її гуманізації, відтворення і трансляції української культури і духовності, подолання національного нігілізму, відірваності освіти від національних джерел. Означена законодавчими документами спрямованість на розбудову національної системи освіти потребує конкретних інструментів її забезпечення.

Актуальність проблеми дослідження полягає в тому, що нами запропоновано такий інструмент, а саме: впроваджено новий різновид мислення майбутнього вчителя музики – етнопедагогічного – поряд із педагогічним мисленням. Під етнопедагогічним мисленням (ЕПМ) ми розуміємо здатність учителя музики у фаховій діяльності застосовувати теоретичні положення української етнософії, етнопедагогіки загалом і музичної етнопедагогіки зокрема, етнопсихології та наукових методик, створених на основі народного музичного виховання; в конкретних педагогічних ситуаціях навчально-виховного процесу ставити етнопедагогічні, педагогічні та музично-педагогічні задачі, вирішувати їх